

**“ГЭМТ ХЭРЭГТЭЙ ТЭМЦЭХ ЦАГДААГИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ
АЖИЛЛАГААНД ИННОВАЦИ НЭВТРҮҮЛЭХ АСУУДАЛ”**

Б.Баянмөнх

ХСИС-ийн Цагдаагийн сургуулийн
ЦЭЗТ-ийн дэд профессор, цагдаагийн хошууч

Товч агуулга. Энэхүү өгүүлэлд инновацийн тухай ойлголт, түүний онцлог шинж, гэмт хэрэгтэй тэмцэх цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагаанд ач холбогдолтой зарим инновацийн шинэ санаа, түүнийг холбогдлын талаар товч дурдсан болно.

Түлхүүр үгс: Шинэ санаа, гэмт хэрэг, зөрчлийн газар, шуурхай байдал

Үндсэн хэсэг. Инноваци гэдэг үгийн гарал үүслийг авч үзвэл “in nova” буюу шинээр сэдэх, санаачлах гэсэн утгатай латин үг юм. Одоо хэрэглэгдэж байгаа дээрх үгийн утга нэлээдгүй өргөн хүрээг хамарна.

XIX зууны дундуур ялангуяа Германы соёл судлаачдын бүтээлүүдэд “инноваци” хэмээх ойлголт анх орж ирсэн байдаг бөгөөд анхандаа нэгээхэн соёлын зарим нэг элементийг нөгөө талын соёлд нэвтрүүлэх утга санааг илэрхийлдэг байжээ.

Тухайн үедээ Европ маягийн ахуй амьдрал, үйлдвэрлэлийг зохион байгуулах аргыг Ази, Африкийн нийгэмд нэвтрүүлэх тухай яригддаг байж.

XX зууны эхээр австрийн эрдэмтэн И.Шумпетер, Оросын эрдэмтэн Н.Кондратьев нар “эдийн засгийн хөгжилд шинэчлэл, өөрчлөлт оруулах замаар хямралыг даван туулах хэрэгсэл...” гэсэн утгаар ашигласан нь үндсэн утгаа одоо хир нь алдаагүй л байгаа.

Энэ ойлголт хожим шинжлэх ухаан, технологийн салбарт мөн үйлдвэрлэл, үйлчилгээний талбарт ч мөн ялгаагүй хэрэглэгдэх болсон билээ.

Орчин үед “Инноваци” /innovation/ гэсэн ойлголт ерөнхий утгаараа “шинэчлэх” гэсэн утга санааг илэрхийлж байна.

Инноваци нь товчоор томъёолбол ямар нэгэн бүтээлч санаанаас бодит мэдлэгийг бий болгох, түүнийгээ үйлдвэрлэл үйлчилгээнд хэрэглэгдэх, өрсөлдөх чадвар бүхий шинэ бүтээгдэхүүн, шинэ үйлчилгээ, шинэ арга зүй, менежмент болгох үйл ажиллагаа гэж ойлгож болно.

Инновацийг хэмжих үндсэн шинжүүд /шалгуурууд/ нь:

- Шинжлэх ухаан, технологийн хувьд шинэлэг байх;
- Практикт хэрэгжихүйц;
- Зах зээлд арилжаалагдах шинжтэй байх;

Энэ бүх чанараараа нийгмийн тодорхой эрэлт хэрэгцээг хангаж байж чадахуйц байх явдал юм. Өөрөөр хэлбэл шинэ бүтээгдэхүүн, эсвэл шинэ процесст шингэж бүтээгдсэн шинэлэг санаа л “инноваци” болж байна.

Инновацийг бүтээлч шинэ санаа, шинэчлэл гэсэн ойлголтуудтай хольж ойлгох хандлага элбэг байдаг. Ялгааг нь авч үзвэл:

- Бүтээлч шинэ санаа /creativity/ - Энэ нь шинэ санаа, сэдэл, төсөөллийг бий болгохыг хэлнэ. Нээлт, зохион бүтээлт, патент, бүтээгдэхүүний тэмдэг, шинэ санаагаа

саналын хэлбэрээр илэрхийлэх, шинэ юмуу боловсронгуй болгосон бүтээгдэхүүн, стандарт, зөвлөгөө, аргачлалын хэлбэрээр, зах зээлийн судалгааны үр дүнгийн хэлбэрээр тус тус илэрдэг.

- Инноваци - Шинэ сэдлээ бодит бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ болгох явц нь юм. Шинэ зүйл хийхийн тулд маркетингийн судалгаа, эрдэм шинжилгээ, туршилт зохион бүтээх ажил явуулж, үйлдвэрлэлийн зохион байгуулалт- технологийн бэлтгэл ханган үр дүнг тодорхойлдог. Ингэсний дараа объектыг өөрчлөн шинэчлэх, тодорхой үр дүн гаргах зорилгоор шинэ зүйлийг нэвтрүүлсний эцсийн үр дүн нь инноваци байна.
- Шинэчлэл /reform/ - Макро түвшний өргөн хүрээг хамарсан өөрчлөлт шинэчлэлтийг хэлнэ.
- Инноваци - микро түвшинд өрнөж буй шинэчлэлүүдийн тухай ойлголт юм.¹

Иноваци нь улс орны хөгжлийн явцад үүсдэг зөрчил, үл ойлголцлын асуудлыг шийдвэрлэх, эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийг хэрэгжүүлж иргэдийн амьдралыг өөрчлөхийн тулд олон талын шинэчлэлийг эхлүүлэх эх үндсийг бий болгодог байна.

Өнөөдөр бид гэмт хэрэгтэй тэмцэх, нийтийн хэв журам хамгаалах, олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах үйл ажиллагаанд иновацийг хэрэгжүүлэхдээ гадны орнуудын хууль сахиулах салбарт хийгдсэн, түүнийг практикаар туршигдаж тодорхой үр дүнд хүрсэн технологийн ололтыг өөрийн орны онцлог шинжид тулгуурлан, хөрсөнд сайтар нутагшуулж хийх ёстой. Гэхдээ монгол соёл уламжлал, сэтгэлгээ, ахуйд нийцүүлсэн байх ёстойг анхаарах нь зүйтэй болов уу.

Ер нь уул уурхай, хууль зүй гээд нийгэм, эдийн засгийн бүхий л салбарын хөгжлийн түлхүүр нь эцэстээ хүний хөгжил байдаг. Гадны туршлагыг ашиглахдаа үндэсний шинжийг хадгалахын зэрэгцээ даяаршиж буй дэлхийн чиг хандлагаас гажих ёсгүйг сайтар ухамсарласан байх ёстой.

Анзаараад байхад аливаа үйл ажиллагаанд иновацийг хүлээж авах нийгмийн сэтгэл зүй их чухал байдаг нь хууль зүйн салбарт хийж байгаа шинэчлэлийн үйл явцаас харагдана. Энэ нь тухайн салбарт нь ажиллаж байгаа хүмүүсийн сэтгэл зүйн хандлага хэр сайн өөрчлөгдсөнөөс ихээхэн хамаарч, шинэчлэлийн үр дүн тодорхойлогдоно..

Энэ удаа гэмт хэрэгтэй тэмцэх цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагаанд инноваци нэвтрүүлэх нь гарсан гэмт хэргийг нэн даруй таслан зогсоох, хор уршгийг нэмэгдүүлэх байлгах, түргэн шуурхай илрүүлэхэд ач холбогдолтой гэж үзсэний үндсэн дээр дараах 2 инновацийн санаа гаргаж байна. Үүнд:

1. Мэдээлэлтэй цагдаагийн алба хаагч;
2. Хамгаалалтын бүтээлэг;

Нэг. Мэдээлэлтэй цагдаагийн алба хаагч.

Энэ инновацийн санаа нь нийт алба хаагчдад яаралтай хүргэх нэн шаардлагатай мэдээллийг цахилгаан холбоо болон олон нийтийн цахим сүлжээ, мэдээллийн бүх суваг ашиглах замаар шуурхай хүргэх явдал юм.

Өөрөөр хэлбэр гар утас нь холбогдохгүй тохиолдолд түүний нэр, цахим хаягтай бусад бүх сүлжээгээр тухайн мэдээлэл очих явдал юм.

Цагдаагийн байгууллагын бүх алба хаагчид энэ цахим сүлжээнд холбогдсон байх шаардлагатай. Үүнийг цагдаагийн байгууллагын Мэдээлэл, шуурхай удирдлагын төв хариуцан зохион байгуулж мэдээлэл хүргэгдэнэ. Энэ инновацийн санааг хэрэгжүүлэхийн тулд дараах ажлуудыг хийсэн байх ёстой. Үүнд:

¹//mlctraining.mn/innovation-gej-yu-ve/#sthash.HEEHwlmh.dpuf

1. Цагдаагийн нийт бие бүрэлдэхүүн бүгд цахим мэдээллийн нэгдсэн сүлжээнд хамрагдсан байна.
2. Алба хаагчдад хүргэх мэдээллийг дотор нь ангилах замаар мэдээллийн ялгамжтай байдлыг гаргасан байх шаардлагатай.
Мэдээллийг:
 - а. Ач холбогдолоор нь
 - Маш яаралтай
 - Яаралтай
 - Яаралтай бус
 - б. Хамрах хүрээгээр нь:
 - Нийт бие бүрэлдэхүүнд;
 - Зөвхөн тодорхой нэг албаны алба хаагчид;
/Замын цагдаагийн алба, Мөрдөх алба, Эрүүгийн цагдаагийн алба гэх мэт/
 - Тодорхой нутаг дэвсгэрийн цагдаагийн алба хаагчид;
/аймаг, дүүргийн цагдаагийн газар, хэлтэс, тасаг, нэгж/
 - Зөвхөн сонгогдсон алба хаагчид;
/тодорхой зорилгын хүрээнд/
 - Офицер, ахлагч бүрэлдэхүүнээр нь;
3. Мэдээлэл хүргэх цагдаагийн алба хаагч сүлжээнд орж мэдээлэл аваагүй тохиолдолд түүний хамгийн ойр байх гэр бүлийн насанд хүрсэн гишүүний цахим хаягаар холбогдож, мэдээлэл хүргэх арга хэмжээ авах байдлаар зохицуулалт хийсэн байна.
/аав, ээж, ах, эгч, дүү, эхнэр, насанд хүрсэн хүүхэд гэх мэт/
4. Мэдээлэл дамжуулах сүлжээний эх үүсвэр нь Мэдээлэл, шуурхай удирдлагын төв байна.
5. Хэрэв цагдаагийн алба хаагч ээлжийн амралт, өвчтэй, чөлөөтэй байгаа тохиолдолд тухайн алба хаагчийн мэдээллийн сувгийг чагталж, бусад алба хаагчид хүргэнэ.

Хоёр. Хамгаалалтын бүтээлэг.

Гэмт хэрэг, зөрчлийн талаархи дуудлага, мэдээллийг хүлээн авч, хэргийн газарт очсон цагдаагийн алба хаагчдад нэг тулгардаг нэг хүндрэл бэрхшээл бол байгалийн болон цаг үеийн шинжтэй нөхцөл байдлаас шалтгаан гэмт хэрэг, зөрчлийн газрыг хамгаалах асуудал хурцаар тавигддаг.

Гэмт хэрэг, зөрчлийн газрыг хамгаалахад цагдаагийн алба хаагч гарын доорхи материал ашиглан хамгаалдаг бөгөөд тэр болгон ашиглах материал олдохгүй, ул мөр балрах асуудал багагүй гардаг бөгөөд үүнийг шийдвэрлэхэд энэ инновацийн санаа чухал үүрэг гүйцэтгэнэ гэж үзэж байна.

“Хамгаалалтын бүтээлэг” бол гэмт хэрэг, зөрчлийн газрын төв хэсэг буюу хамгийн гол чухал ул мөрийг хамгаалах зориулалттай, агаар, ус нэвтрүүлдэггүй, гялгар материалаар хийгдсэн байх бөгөөд бүтээлэг нь 4х4 м хэмжээтэй, 4 буланд нь агаар шуурхай дамжуулах үүрэгтэй хүндрүүлэгч байрлуулан холбосон байна.

“Хамгаалалтын бүтээлэг” нь дахин ашиглах боломжтой, эвхэгддэг, маш бага зай эзэлдэг, нийтийн хэв журам хмагаалах, олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах шууд үүрэг бүхий цагдаагийн алба хаагч нэг бүрт зайлшгүй байх ёстой хэрэгсэл байна.

“Хамгаалалтын бүтээлэг”-ийн хэмжээг 4х4, 6х6, 8х8 метрийн харьцаатайгаар хийж, бүтээлгийн 4х4 хэмжээг нь хар, 6х6 хэмжээтэйг нь хөх, 8х8 хэмжээтэйг нь ногоон өнгөөр тус тус ялгамжтай байдлаар хийнэ.

Энэ нь тухайн гэмт хэрэг, зөрчлийн газарт үлдсэн ул мөрийн тархалт, зайлшгүй хамгаалах ёстой эд зүйлүүдийг хамгаалах зорилгоор харилцан адилгүй байдлаар сонгон авч хамгаалалтыг хийх бөгөөд ямар хэмжээтэй хамгаалалтын бүтээлэг ашиглахыг хэргийн газарт түрүүлж очсон цагдаагийн алба хаагч тухайн нөхцөл байдлыг үнэлэн өөрөө бие даан шийдвэр гарган зохион байгуулна.

Дүгнэлт. “Мэдээлэлтэй цагдаагийн алба хаагч”, “Хамгаалалтын бүтээлэг” гэсэн 2 инноваицийн санаан тулгуурлан ХСИС-ийн Эрдэм шинжилгээ, хөгжлийн хүрээлэнгийн Цагдаа судлалын төв болон Цагдаагийн сургуулийн Цагдаагийн эрх зүйн тэнхим хамтран ажлын хэсэг байгуулан, иж бүрэн суурь судалгаа хийж, практикт нэвтрүүлэх ажлыг бодлогын хэмжээнд авч хэрэгжүүлж чадвал цагдаагийн алба хаагчдад мэдээ, мэдээлэл шуурхай хүрч, шаардлагатай арга хэмжээг цаг алдалгүй авч, хэргийн газарт үлдсэн ул мөрийг найдвартай хамгаалж чадсанаар гэмт хэрэг, зөрчлийг түргэн шуурхай илрүүлэх, гарч болох хор уршгийг нэмэгдүүлэхгүй байх боломж нөхцөл нэмэгдэнэ.

Санал. Дээрхи бүгдийг нэгтгэн авч үзээд “Мэдээлэлтэй цагдаагийн алба хаагч”, “Хамгаалалтын бүтээлэг” инновацийн санааг практик хэрэгжүүлэх ажлыг эхлүүлэх үүднээс дараах саналыг дэвшүүлж байна. үүнд:

1. ХСИС-ийн Эрдэм шинжилгээ, хөгжлийн хүрээлэнгийн Цагдаа судлалын төв болон Цагдаагийн сургуулийн Цагдаагийн эрх зүйн тэнхим хамтран “Мэдээлэлтэй цагдаагийн алба хаагч”, “Хамгаалалтын бүтээлэг” инновацийн төсөл боловсруулах ажлын хэсэг байгуулан, төсөл боловсруулж, “Нээлттэй нийгэм форум”-д хүргүүлэх;
2. Цагдаагийн нийт бие бүрэлдэхүүнд мэдээ, мэдээлэл хүрч байгаа эсэхэд магистрын түвшинд судалгаа хийж, түүний шалтгаан нөхцлийг тодруулах;
3. Гэмт хэрэгтэй тэмцэх цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагаанд инноваци нэвтрүүлэх зайлшгүй шаардлагатай объектуудыг судлан гаргаж ирэх;
4. Гадаадын орнуудын цагдаагийн байгууллагад хэрэгжүүлсэн инновацийн туршлагаудыг судалж, өөрийн орны хөрсөнд буулган нэвтрүүлэх арга хэмжээг авч эхлэх;